

KONU 10

Havadan Tıbbi Nakil Endikasyonları

Çeviri: *Dr. Kurtuluş AÇIKSARI*

Dr. Esra FERDİ KUNCAN

Genel Sebepler

Havadan tıbbi nakil ekiplerince taşınan hastalar her yaştan (erişkin, çocuk ve yenidoğan) olabilir. Genellikle hastaların akut medikal ya da cerrahi problemleri olup hastaneler arası sevk ya da rahatsızlandıkları veya yaralandıkları bölgeden direkt olarak ülkelerine ulaştırılmak üzere taşınırlar. Hastanın havadan nakil ihtiyacı belli endikasyonlar çerçevesinde belirlenir.

Genel olarak havadan tıbbi nakil, hastanın kara ambulansı ile asıl bakım göreceği merkeze ulaşma zamanının çok uzayacağı ya da hastanın alınacağı yaralanma bölgesinin kara ambulansının ulaşamayacağı coğrafik durumlarda kullanılmalıdır. Ayrıca yukarıdaki kriterlere ek olarak hava ambulans sistemi nakilleri sırasında herhangi bir gecikmenin kötü sonuçlar doğurabileceği hastalar ya da uzun kara seyahati sırasında durumunda kötüleşmenin beklendiği hastalarla sınırlandırılmalıdır. Havadan tıbbi naklin endikasyonları arasında ayrıca kara ambulansı ile gönderilecek hastanın, havadan tıbbi nakil ekibindeki personel ve ekipmana ihtiyaç duyduğu düşünülen durumlar da bulunmaktadır. Uçağın hızı, hava koşulları, maliyeti ile uygun ve doğru zamanda hizmete ulaşabilme gibi kriterler de hava naklin triajını etkileyen diğer unsurlardır. Havadan tıbbi nakil ekiplerinin uygun kullanımı için prensipler belirlenmeli ve her hastanın kendi bireysel ihtiyacına göre karar verilip önceliklendirilmelidir.

Bir hastanın havadan tıbbi naklinin kontrendike olduğu durumları belirlemek aslında daha kolay olabilir. Ciddi rahatsızlığı olan terminal dönem hastalar, herhangi bir resüsitatif girişim gerektirmeyen son dönem hastaları, spontan dolaşımının geri dönmesinin beklenmediği kardiyopulmoner arrestler bu tip bir naklin dışında tutulmalıdır. Yeterli tıbbi olanakları olan ve elverişli resüsitasyon ekipmanına sahip bir araçta taşınan ancak ölme olasılığı yüksek olan hastalar da havadan taşınmamalıdır. Özellikle servikal dilatasyonun yani aktif olarak doğum sürecinin başladığı gebeler de nadiren taşınır. Birçok hava aracında kabininin dar alanı, acil bir doğum için uygun olmayabilir. Psikotik ya da şiddet eğilimi gösteren hastalar, uygun fiziki şartlar ve farmakolojik kısıtlayıcı tedaviler verilmeden taşınmamalıdır. Şiddet uygulama olasılığı olan mahkumlar taşınmamalıdır. Gardiyan ya da görevlilerin taşıdığı silahlar mürettebat için bir tehlike oluşturabilir. Uçuş ekibinin personel ya da ekipmanının yetersiz kaldığı hastalar da havadan taşınmamalıdır.

Kaynaklar

- Association of Air Medical Services (1990) Position Paper on the Appropriate Use of Emergency Air Medical Services, Association of Air Medical Services: Pasadena, California.
- Benson, N.J., Alson R.L., Norton E.G. et al. (1993) 'Air medical transport utilization in North Carolina', *Prehosp Disast Med.* 8:133-7.
- Biewener, A. et al. (2004) 'Impact of helicopter transport and hospital level on mortality of polytrauma patients', *J Trauma Injury Infect Crit Care.* 56(1):94-8.
- Bledsoe, B.E. (2003) 'Air medical helicopters save lives and are cost-effective', *Emerg Med Services.* 32(8):88-90.
- Boyd, C.R., Corse K.M. and R.C. Campbell (1989) 'Emergency interhospital transport of the major trauma patient: air versus ground', *J Trauma.* 29:789-94.
- Falcone, R.E. (1994) 'Indications for air medical transport: practical applications', in Blumen, I.J. and H. Rodenberg (eds), *Air Medical Physician s Handbook*, AMPA: Salt Lake City.
- Gabram, S.G.A., Stohler S., Sargent R.K., et al. (1989) 'Interhospital audit criteria for helicopter emergency medical services', *Connecticut Med.* 55:387-92.
- Lemer, E.B., et al. (2003) 'Is total out-of-hospital time a significant predictor of trauma patient mortality?', *Acad Emerg Med.* 10(9):949-54.
- Rhee, K.J. and R. J. O'Malley (1994) 'Indications for air medical transport: general concepts', in Blumen, I.J. and H. Rodenberg (eds), *Air Medical Physician's Handbook*, AMPA: Salt Lake City.
- Rosenberg, B.L. et al. (2003) 'Aeromedical service: how does it actually contribute to the mission?', *J Trauma Injury Infect Crit Care.* 54(4):681-8.
- Silbergleit, R. et al. (2003) 'Long-term air medical services system performance using APACHE-II and mortality benchmarking', *Prehosp Emerg Care.* 7(2): 195-8.
- Thomas, S.H. (2004) 'Helicopter emergency medical services transport outcomes literature: annotated review of articles published 2000-2003', *Prehosp Emerg Care.* 8(3):322-33.